

บทความวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม*

A Confirmation Factor Analysis Subjective Norm of the Behavior in Consuming Food from Polystyrene Foam Container

อิสริยา อักษรชื่น**

กรรฎา มาตยากร**

จิระวัฒน์ ตันสกุล***

Itsariya Aksornchuen

Korada Mattayakorn

Jirawat Tansakul

*ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

*A part of the thesis for the Degree of Master of Arts (Human and Social Development), Prince of Songkla University

**คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา 90110

**Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkhla University, Hatyai Campus, Songkhla 90110 Thailand

***คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัตตานี 94000

***Faculty of Education, Prince of Songkhla University, Pattani Campus, Pattani 94000 Thailand

Corresponding author, E-mail: furnfeaww@gmail.com

Received: August 27, 2019; Revised: September 25, 2020; Accepted: October 20, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ซึ่งสร้างจากแนวทางการสร้างแบบสอบถามของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน 1 ฉบับ ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพในปัจจุบัน รายได้ต่อเดือน และแบบสอบถามข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงครอบครัว ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเพื่อน และด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสังคม มีความเชื่อมั่นภายในเท่ากับ .88 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริโภคที่มีประสบการณ์การบริโภคอาหารบรรจุโฟมในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 280 คน สุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยสถิติเชิงพรรณนา และวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์ และตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงครอบครัว เพื่อน และสังคม

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน ประกอบด้วย $\chi^2 = .25$, $df = 1.00$, $p\text{-value} = .61$, $RMSEA = .00$, $RMR = .00$, $CFI = 1.00$, $GFI = 1.00$ แต่ละตัวชี้วัดขององค์ประกอบหลักมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .50 – .95 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ (R^2) อยู่ระหว่าง .25 – .91 ซึ่งตัวชี้วัดที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด ได้แก่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงครอบครัว และน้อยที่สุดคือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสังคม ข้อเสนอแนะคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดประพฤติตนเป็นต้นแบบสำคัญในการปฏิบัติตนงดเว้นพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟมหรือภาชนะบรรจุภัณฑ์พัฒนา นโยบาย หรือกิจกรรมสร้างกระแสแรงจูงใจ ที่มีประสิทธิผลสำหรับปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เป็นแบบอย่างทำให้เกิดสังคมไร้โฟม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อการบริโภคอาหารบรรจุโฟม ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่เหมาะสมต่อไปอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ผู้บริโภค

Abstract

This quantitative research aimed to analyze the components of subjective norm of the behavior in consuming food from polystyrene foam container and examine the structural validity of the model and empirical data. The sample was 280 consumers who had experience in consuming foam-packed food in Hatyai district, Songkhla province. A probability sampling method. Self-administered questionnaires based on the theory of planned behavior were used for general information and the opinion about subjective norm of the behavior in consuming food from polystyrene foam container. The value of the Cronbach's alpha coefficients was .88. The statistical methodology was divided into two categories: a descriptive statistic which refer to percentage, mean and standard deviation, and validated model by confirmatory factor analysis.

The research result and confirmatory factor analysis that the subjective norm about consuming food from polystyrene foam container consisted of 3 domains: behavior in reference group family, friends and social community. The model in accordance was fit with the empirical data with $\chi^2 = .25$, $df = 1.00$, $p\text{-value} = .61$, $RMSEA = .00$, $RMR = .00$, $CFI = 1.00$, $GFI = 1.00$. Factor loadings of the three domains were between .50 and .95 internal consistency reliability (R^2) were between .25 and .91. The factor that has the highest weight value is the reference group family and the least is reference group social community. The recommendations from this study are that the related agencies should act as an

important role model in their promote polystyrene-free communities and deny polystyrene-made products. The government should develop policies or effective activities campaign for changing healthy behavior being a role model creates a society without polystyrene. Similarly, promote knowledge and understanding for change attitude towards consuming foam packed food for sustainable change in the appropriate consumption behavior.

Keywords: Confirmation factor analysis, Subjective norm, Customer

บทนำ

World Health Organization¹ รายงานว่า ปี 2558 มีผู้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งสูงถึง 8.80 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 22 ของประชากรที่มีการเสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อ (Noncommunicable diseases: NCDs) ทั่วโลก เนื่องจากมะเร็งเป็นปัญหาสุขภาพสำคัญที่พบได้ทั้งในประเทศพัฒนาและกำลังพัฒนา สำหรับประชากรไทย พบแนวโน้มการป่วย และตายด้วยมะเร็งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2550 - 2557 จังหวัดสงขลาพบอัตราการตายเฉลี่ยอยู่ที่ 94.79 ต่อประชากรแสนคนต่อปี และมะเร็งเป็นสาเหตุการตายสูงสุด² เนื่องจากสภาพการดำเนินชีวิตประจำวันที่ต้องสัมผัสกับสารก่อมะเร็งหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นความเครียด การอยู่ท่ามกลางมลพิษทางสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมเสี่ยงจากการบริโภคอาหาร รวมไปถึงสารก่อมะเร็งที่แฝงตัวอยู่ในรูปของภาชนะโพลีที่ใช้บรรจุอาหาร โพลี หรือ โพลิสไตรีน (Polystyrene: PS) คือ พลาสติกประเภทหนึ่งที่สังเคราะห์ได้จากอุตสาหกรรมปิโตรเคมี³ การนำโพลีมาบรรจุอาหารที่มีความเป็นกรด เค็ม หวาน เผ็ด มัน หรือบรรจุอาหารขณะอุณหภูมิสูง⁴ ทำให้สารสไตรีน (Styrene) เบนซีน (Benzene) และพาทาเลต (Phthalates) ปนเปื้อนสู่อาหารได้ ซึ่งสารเหล่านี้ทำให้ผู้บริโภคเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็ง⁵

มะเร็ง เป็นปัญหาสุขภาพที่คร่าชีวิตคนไทยสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งติดต่อกันมาอย่างยาวนาน และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะการดำรงอยู่ในสังคมที่ต้องเผชิญกับสารก่อมะเร็งทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นความเครียด มลภาวะ และพฤติกรรมเสี่ยงจากการบริโภคอาหาร หรือสารก่อมะเร็งที่แฝงตัวอยู่ในรูปของภาชนะโพลีที่ใช้บรรจุอาหาร จึงทำให้ในช่วงปี 2555 - 2559 จังหวัดสงขลา มีอัตราการตายด้วยโรคมะเร็งเฉลี่ยอยู่ที่ 73.15 ต่อประชากรแสนคนต่อปี⁶ โดยเฉพาะมะเร็งที่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมเสี่ยงด้านการบริโภคอาหาร ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ พบผู้ป่วยมะเร็งมากถึง 2,597 คน มะเร็งที่เป็นอันดับหนึ่ง คือ มะเร็งตับ พบผู้ป่วยสูงสุด คือ 79 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.80 ของผู้ป่วยมะเร็งตับทั้งหมดในจังหวัดสงขลา⁷

พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของบุคคลเป็นผลจากการรับรู้ ทักษะคิด ค่านิยมและวิถีชีวิต ความสนใจ รวมไปถึงกลุ่มอ้างอิง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามจึงต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเองของบุคคลเป็นหลัก จึงจะเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมถาวร⁸ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นการรับรู้ของบุคคลว่าบุคคลอื่นซึ่งมีความสำคัญต่อตน มีความคิดเห็นอย่างไรต่อการกระทำพฤติกรรม มีความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อการกระทำนั้นมากน้อยเพียงไร ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่ม

อ้างอิง เป็นการรับรู้ความคาดหวังเกี่ยวกับการกระทำ พฤติกรรมของบุคคล หรือกลุ่มอ้างอิงที่สำคัญ เช่น คู่สมรส เพื่อนฝูง ครูอาจารย์ แพทย์ หัวหน้างาน หรือเพื่อนร่วมงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับประชากร และพฤติกรรม ที่ศึกษา หากบุคคลรับรู้ว่าจะส่งผลหรือบุคคลที่มีอิทธิพล ต่อตนกระทำพฤติกรรมใด แนวโน้มในการคล้อยตาม หรือทำตามย่อมเกิดขึ้น โดยบรรทัดฐานที่สำคัญขึ้นอยู่กับ ประเด็น หรือพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบุคคลนั้น⁹

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ทำให้ผู้วิจัย สนใจศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการคล้อย ตามกลุ่มอ้างอิงของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุ โฟม และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้ในการพัฒนานโยบาย หรือ กิจกรรมที่มีประสิทธิผลสำหรับปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สุขภาพ ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค ที่เหมาะสมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการคล้อย ตามกลุ่มอ้างอิงของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดตามทฤษฎีพฤติกรรม ตามแผน¹⁰ (Theory of Planned Behavior : TPB) เป็นแนวทางในการศึกษา การแสดงพฤติกรรมของคนเกิด จากการชักนำโดยความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อ เกี่ยวกับพฤติกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และ ความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษา องค์ประกอบเชิงยืนยันการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของ พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม ใช้กรอบแนวคิด ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน¹⁰ (Theory of Planned Behavior : TPB) เป็นแนวทางในการศึกษาการแสดง พฤติกรรมของคนเกิดจากการชักนำโดยความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม ความเชื่อ เกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถ ในการควบคุม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบเชิง ยืนยันการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของพฤติกรรมการ บริโภคอาหารบรรจุโฟม ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตาม ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย เอกสาร ตำรา บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างในพื้นที่ 2 ตำบล ของ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา คือ ตำบลหาดใหญ่ และตำบลทุ่งตำเสา โดยผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดของ แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างฟังด้วยตัวเอง และกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง
4. ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด (measurement model) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของ พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม
5. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการคล้อย ตามกลุ่มอ้างอิงของพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโฟม และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 384,776 คน¹¹ ขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยใช้สูตรการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (e) เท่ากับ .05¹² และพิจารณาพร้อมกับข้อตกลงเบื้องต้นของการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอย่างน้อย 20 คนต่อ 1 ตัวแปร¹² ซึ่งในการศึกษานี้มีจำนวนตัวแปรทั้งหมด 14 ตัวแปร คำนวณได้จำนวน 280 คน สุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (two-stage cluster random sampling) ขั้นตอนที่ 1 แบ่งเขตจังหวัดสงขลาออกเป็น 16 อำเภอ สุ่มได้อำเภอหาดใหญ่ ขั้นตอนที่ 2 ใช้ตัวแปรตำบลเป็นตัวแปรจำแนกกลุ่มสุ่มได้ 2 ตำบล คือ ตำบลหาดใหญ่ และตำบลทุ่งตำเสา

เครื่องมือและคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (close-ended question) ในลักษณะเลือกตอบ ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สูงสุด อาชีพในปัจจุบัน และรายได้ต่อเดือน

2. แบบสอบถามข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง จำนวน 10 ข้อ จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงครอบครัว ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเพื่อน และด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสังคม แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม ซึ่งเป็นข้อความทางลบ จำนวน 6 ข้อ ข้อความทางบวก จำนวน

4 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert scale) มี 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเพียงคำตอบเดียว ประเมินการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงตั้งแต่ระดับต่ำ ปานกลาง และสูง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้รับการตรวจสอบคุณภาพเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน แล้วนำผลการพิจารณาาคำนวณค่า IOC (index of item-objective congruence) เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่มีความตรงเชิงเนื้อหา ตรวจสอบความเที่ยงเชิงความสอดคล้องภายใน (internal consistency reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficients) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ว่าต้องมีค่า .60 ขึ้นไป¹³ มีค่าความเชื่อมั่นภายในของแบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเท่ากับ .88

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยฉบับนี้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (รหัส PSU IRB 2018 – PSU – St006)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามด้วยตัวเอง ระหว่างเดือน ตุลาคม 2561 ถึงเดือน มกราคม 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด (measurement model) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพน โดยใช้สถิติวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) โดยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน (goodness of fit measures) ร่วมกับการวิเคราะห์เศษเหลือ หรือความคลาดเคลื่อนในการเทียบความกลมกลืน (fitted residuals matrix)¹⁴

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 280 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 58.67 เพศชาย จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 41.43 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีอายุ 30 – 35 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และช่วงอายุที่มีตัวอย่งน้อยที่สุดคือ อายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 6.43

กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 47.86 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และน้อยที่สุดคือ ไม่เคยเข้ารับการศึกษามีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ .36 ตัวอย่งประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 15.71 รองลงมา คืออาชีพข้าราชการ และอาชีพรับจ้างอาชีพละ 40 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 และน้อยที่สุดคือ อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.36 มีรายได้เฉลี่ยมากที่สุดในช่วง 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 36.43 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือนจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 26.79 และน้อยที่สุด

คือ 50,001 บาท ขึ้นไปต่อเดือน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.07

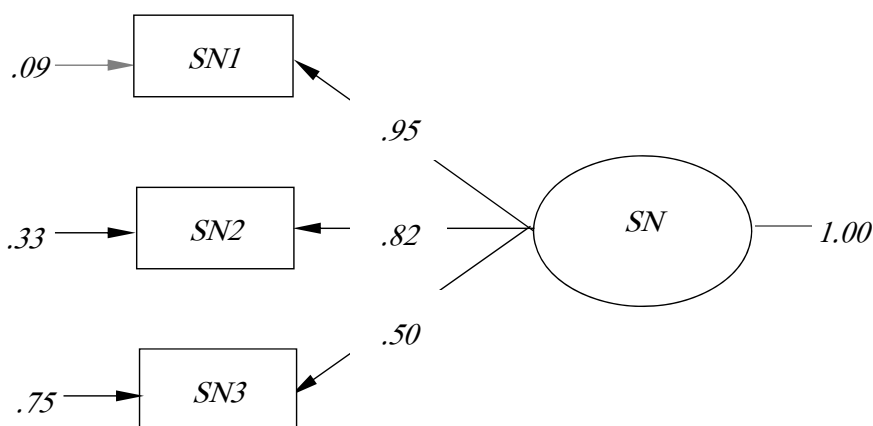
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพน

องค์ประกอบของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (SN) ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบ 3 ตัวชี้วัด คือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงครอบครัว (SN1) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเพื่อน (SN2) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสังคม (SN3) สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของแต่ละองค์ประกอบย่อยซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading: λ) พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงครอบครัว การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเพื่อน และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสังคม มีค่าเท่ากับ .95, .82 และ .50 ตามลำดับ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard error: SE) ขององค์ประกอบย่อยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงครอบครัว การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเพื่อน และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสังคม มีค่าเท่ากับ .03, .04 และ .05 ตามลำดับ ซึ่งมีขนาดเล็ก ค่าการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ (t-values) ของค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงครอบครัว การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเพื่อน และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสังคม มีค่าเท่ากับ 21.43, 16.28 และ 8.71 ตามลำดับ และมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ทุกตัวชี้วัด ค่า square multiple correlation: R^2 ของค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงครอบครัว การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเพื่อน และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสังคม มีค่าเท่ากับ .91, .67 และ .25 ตามลำดับสามารถแสดงผลได้ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบ (λ_i) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ($SE\lambda_i$) ค่าการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ (t) และค่า Square multiple correlation (R^2) การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

ตัวแปรสังเกตได้	ผลการวิเคราะห์			
	น้ำหนักองค์ประกอบ	SE	t-value	R^2
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงครอบครัว (SN1)	.95	.03	21.43**	.91
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเพื่อน (SN2)	.82	.04	16.28**	.67
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสังคม (SN3)	.50	.05	8.71**	.25

**p < .01 สามารถแสดงโมเดลการวัดองค์ประกอบการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ดังภาพที่ 1

ค่าสถิติ $\chi^2 = .25$, $df = 1$, $p\text{-value} = .61$, $RMSEA = .00$

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

ในการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด โดยหาค่าดัชนีความเหมาะสมพอดิของโมเดล (goodness of fit indices) โมเดลการวัดขององค์ประกอบ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงครอบครัว การคล้อยตาม

กลุ่มอ้างอิงเพื่อน และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสังคม สรุปว่า โมเดลการวัดขององค์ประกอบการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสามารถอธิบายคุณลักษณะการวัด หรือความเชื่อมั่นของตัวชี้วัดได้ทุกตัว และมีความเหมาะสมสอดคล้องดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถแสดงผลได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีทดสอบโมเดลการวัดองค์ประกอบการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

ดัชนีบ่งชี้ความเหมาะสมพอดี	เกณฑ์	ค่าดัชนี	ผลบ่งชี้
1. ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2)		.25	
2. ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ	$p > .05$	.61	เหมาะสมดี
3. ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์	$\chi^2/df < 2.00$	.25	เหมาะสม
4. ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดี	$GFI > .90$	1.00	เหมาะสมดี
5. ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้แล้ว	$AGFI > .90$	1.00	เหมาะสมดี
6. ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ	$RMR < .05$	.00	เหมาะสมดี
7. ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน	$SRMR < .05$	.00	เหมาะสมดี
8. ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า	$RMSEA < .05$	.00	เหมาะสมดี
9. ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ	$CFI > .90$	1.00	เหมาะสมดี
10. ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมอิงเกณฑ์	$NFI > .90$	1.00	เหมาะสมดี
11. ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์	$NNFI > .90$	1.01	เหมาะสมดี

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าโมเดลการวัดขององค์ประกอบการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สามารถอธิบายคุณลักษณะการวัด หรือความเชื่อมั่นของตัวชี้วัดได้ทุกตัว และมีความเหมาะสมสอดคล้องดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนประกอบด้วย $\chi^2 = .25$, $df = 1$, $p\text{-value} = .61$, $RMSEA = .00$, $RMR = .00$, $CFI = 1.00$, $GFI = 1.00$ แต่ละตัวชี้วัดขององค์ประกอบหลักมีค่าอำนาจการประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง .50 – .95 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ (R^2) อยู่ระหว่าง .25 – .91 ซึ่งตัวชี้วัดที่มีอำนาจการประกอบมาตรฐานสูงที่สุด ได้แก่ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงครอบครัว และน้อยที่สุด คือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสังคม แสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคมีความเชื่อ หรือเห็นคล้อยตามครอบครัว เพื่อน และสังคม ที่ต้องการให้ปฏิเสธการบริโภคอาหารบรรจุพื้ และการปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดีจะทำให้เกิดแรงจูงใจมากพอให้ผู้บริโภค

กลุ่มตัวอย่างเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ หรือกระทำตามได้ เป็นผลทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ตามงานวิจัย เพราะจะเกิดผลดีต่อตัวผู้บริโภคเองมากกว่าการก่อให้เกิดโทษ ดังทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen⁹ ที่กล่าวว่า การรับรู้ของบุคคลว่าบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสำคัญกับตน ต้องการหรือไม่ต้องการให้ตนกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ หรือไม่ ซึ่งการรับรู้นี้อาจจะตรง หรือไม่ตรงกับความจริงก็ได้ และการที่จะเกิดตัวแปรนี้ได้ จำเป็นต้องมีความเชื่อมั่นฐานเช่นเดียวกับทัศนคติที่มีผลต่อการกระทำ เรียกว่า ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงคือ เมื่อบุคคลได้เห็นหรือรับรู้ว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อตนได้กระทำพฤติกรรมใด ๆ ก็มีแนวโน้มที่จะกระทำตาม ซึ่งบุคคลที่มีผลต่อกลุ่มผู้บริโภคตัวอย่าง หรือเป็นกลุ่มอ้างอิงในงานวิจัยนี้คือ ครอบครัว เพื่อน และสังคม ที่ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างดำรงอยู่ โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวที่แสดงพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุพื้ให้กลุ่มตัวอย่างเห็นเป็นประจำจึง

ก่อให้เกิดพฤติกรรมการคล้อยตามการกระทำดังกล่าว หรือกลุ่มอ้างอิงดังกล่าวมีการแสดงพฤติกรรมปฏิเสธการบริโภคอาหารบรรจุโพนให้กลุ่มตัวอย่างเห็นเป็นประจำ จึงเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ไม่แสดงพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพนทั้งด้านการตัดสินใจ ด้านการซื้อ ด้านการใช้งาน และด้านการประเมินหลังบริโภค สอดคล้องกับผลการสำรวจของ euromonitor international¹⁵ ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คือ การได้รับคำแนะนำจากครอบครัว หรือเพื่อน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ปวีณ โชคนุกูล¹⁶ ที่พบว่า อิทธิพลของสมาชิกในครอบครัวมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค¹⁷⁻¹⁸ และแนวคิดการเลือกซื้ออาหารของ Sobal และคณะ¹⁹ ที่กล่าวว่า อิทธิพลจากสมาชิกในครอบครัวเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภค ส่วน Xin Qi and Angelika Ploeger²⁰ พบว่า อิทธิพลทางสังคมหรือการยอมรับ และปฏิบัติตามกลุ่ม (Group conformity) มีผลทางตรงต่อความตั้งใจซื้ออาหารฉลากเขียว หรือสินค้าที่มีองค์ประกอบกระบวนการผลิตการใช้ ตลอดจนถึงการทิ้งทำลายที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย (Green food) ของผู้บริโภคเมืองชิงเต่า ประเทศจีน Shih-Chih Chen and Chung-Wen Hung²¹ พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และอิทธิพลทางสังคม ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจในการใช้สินค้าฉลากเขียว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

โมเดลการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง พฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพนมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการวัดพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพนสำหรับผู้บริโภค

ได้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อวัดพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพนได้ นั่นคือมุ่งเน้นที่ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว หรือบุคคลใกล้ชิดประพฤติตนเป็นต้นแบบสำคัญในการปฏิบัติตนงดเว้นพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพน หรือภาคสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานโยบาย หรือกิจกรรมสร้างกระแสแรงค์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เป็นแบบอย่างทำให้เกิดสังคมไร้โพน เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อการบริโภคอาหารบรรจุโพน ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสมต่อไปอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพนไปยังผู้บริโภคในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีบริบทแตกต่างจากประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

2. ควรศึกษาวิจัยแบบผสมผสานโดยวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารบรรจุโพน หรืออาจมีการเพิ่มตัวแปรอื่น ๆ เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล หรือปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่หลากหลาย เป็นประโยชน์ และสมบูรณ์มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณนายสุชาติ สุขเจริญ สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย นายสะหลันสามะ ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา และนายแพทย์อุทิศศักดิ์ หิริรัตนกุล นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสงขลา และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความอนุเคราะห์ในการประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. World health statistics 2017: monitoring health for the SDGs, Sustainable Development Goals. Switzerland: L'IV Com Sàrl, Villars-sous-Yens; 2017.
2. Ministry of Public Health. Mortality rate per population (100,000 people) classified by cause of death and gender, Songkhla Province, 2007 – 2014 [Internet]. 2014 [cited 2017 Sep 18]. Available from: <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries09.html> (in Thai)
3. Factory Environmental Management Group. Environmental management for the plastic packaging industry. Bangkok: Department of Industrial Works; 2013. (in Thai)
4. Rossida C. Risk assessment from polystyrene monomers moving from polystyrene foam food containers into food [Dissertation]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2009. (in Thai)
5. Boriboon U. Data from laboratories about polystyrene. Paper presented at: the academic exchange meeting on silent threat from foam food containers. Nonthaburi: Ministry of Public Health; 2015. (in Thai)
6. Songkhla Provincial Public Health Office. Mortality situation data [Internet]. 2017 [cited 2018 Feb 6]. Available from: <http://www.skho.moph.go.th/dataservice> (in Thai)
7. Songkhla Provincial Public Health Office. Liver cancer patients [Internet]. 2018 [cited 2018 Mar 30]. Available from: http://chronic.skho.moph.go.th/chronic/rep_ptcaliver.php (in Thai)
8. Schiffman LG, Kanuk LL. Consumer behavior. 9th ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall America; 2007.
9. Ajzen I. The theory of planned behavior. Organ Behav Hum Decis Process 1991;50(2):179-211.
10. Ajzen I. Constructing a TPB questionnaire: conceptual and methodological considerations [Internet]. 2006 [cited 2017 Sep 1]. Available from: <http://people.umass.edu/aizen/pdf/tpb.measurement.pdf>
11. Jamornmann U. Educational tests and measurements. 3th ed. Bangkok: Funny Publishing; 2001. (in Thai)
12. Joseph F Hair Jr, William CB, Barry JB, Rolph EA. Multivariate data analysis. 7th ed. New York: Pearson New International Edition; 2010.
13. Tirakanan S. Construction of variable measuring instrument in social science research: a guide to practice. Bangkok: Chulalongkorn University; 2007. (in Thai)
14. Wiratchai N. Lisrel: analytical statistics for research. 3rd ed. Bangkok: Chulalongkorn University; 1999. (in Thai)

15. Euromonitor international. Eco worriers: global green behavior and market impact. London: Euromonitor international; 2015.
16. Chokenukul P. A causal relationship model of fish processing product purchasing behavior of consumer in Thailand [Dissertation]. Songkhla: Prince of Songkhla University; 2017. (in Thai)
17. Hawkins DI, Mothersbaugh DL. Consumer behavior building marketing strategy. 12th ed. New York: McGraw-Hill; 2013.
18. Philip K, Keller KL. Marketing management. 13th ed. New Jersey: Prentice-Hall; 2009.
19. Sobal J, Bissogni CA, Devine CM, Jastran M. A conceptual model of the food choice process over the life course. In: Shepherd R, Ratts M, editors. The psychology of food choice; UK: AMA DataSet; 2006. p. 1-18.
20. Qi X, Ploeger A. Explaining consumers' intentions towards purchasing green food in Qingdao, China: the amendment and extension of the theory of planned behavior. *Appetite* 2019;133(1):414-22.
21. Shih-Chih C, Chung-Wen H. Elucidating the factors influencing the acceptance of green products: an extension of theory of planned behavior. *Technological Forecasting and Social Change* 2016;112(1):155-63.